

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016-2019 (AUNE) Ohjaus- ja yhteistyöryhmän kokouksen muistio

Aika: Torstai 15.2.2018 klo. 13.30-15.50.
Paikka: Ympäristöministeriö, Aleksanterinkatu 7, Helsinki, pankkisali.
Kutsutut: Ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet
Osallistujat:

Juurikkala Virva	STM	vpj.
Hilpinen Merja	OKM	varajäsen
Anni Karnaranta	OM	jäsen
Katja Vänskä-Rajala	TEM	
Tiainen Tuula	YM	jäsen
Linden Jarmo	ARA	varajäsen
Mattila Ari	STEA	jäsen
Josefsson Anna-Maija	Helsinki	
Jouttimäki Päivi	Espoo	
Cantell-Forsbom Anna	Vantaa	jäsen
Mäkelä Kimmo	Hyvinkää	jäsen
Kurki Markku	Joensuu	jäsen
Anttonen Ritva	Jyväskylä	jäsen
Juhanila Ari	Lahti	jäsen
Heikkinen Arja	Oulu	jäsen
Järvinen Matti	Pori	jäsen
Saksi Milja	Luona Oy	jäsen
Närö Jaana	Kova ry	varajäsen
Alkila Heli	HDL	jäsen
Manninen Marja	EJY ry	jäsen
Salin Riitta	Moniheli ry	jäsen
Saara Autio	NAL ry	jäsen
Martikainen Antti	Pelastusarmeija	varajäsen
Suurpää Leena	Punainen Risti	jäsen
Roine Martti	Työterapinen yhdistys ry	jäsen
Kortelainen Pekka	Työterapinen yhdistys ry	
Perovuo Jenni	VVA ry	jäsen
Reijo Pipinen	VVA ry	
Katri Immonen	VVA ry	
Timonen Sari	Y-Säätiö	varajäsen
Ohisalo Marja	Y-Säätiö	alustaja
Helskyaho Raine	Y-Säätiö	alustaja
Hanna Dhalmann	ARA	alustaja
Mikko Hollmen	Maakuntien tilakeskus	alustaja
Harri Lindqvist	Maakuntien tilakeskus	alustaja
Karppinen Jari	AUNE -ohjelma	sihteeri

1. Kokouksen avaus

Jarmo Linden ARAsta toimi kokouksen puheenjohtajana ja avasi kokouksen klo. 13.35. Linden on ohjelman koordinaatioryhmän puheenjohtaja.

2. Alustavia tietoja vuoden 2017 asunnottomuustilastoista

Maria Ohisalo ja Raine Helskyaho Y-Säätiöstä esittelivät alustavia asunnottomuustietoja vuodelta 2017. ARA on hankkinut asunnottomuustietojen analysoinnin Y-Säätiöltä. Asunnottomuustietojen keräämiseen on liittynyt haasteita mm. toimeentulotuen KELA siirron takia. Tästä syystä vuoden 2017 tiedot eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa. KELAn kanssa on sovittu asunnottomuustietojen keräämisen kehittämisestä asunnottomuuden tilastointia varten. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia yhdistää asunnottomuustietoja jatkossa muihin KELAn rekisteritietoihin.

Asunnottomuus ja pitkäaikaisasunnottomuus ovat edelleen laskussa. Nuorten asunnottomuus näyttää kuitenkin kääntyneen kasvuun. Perheiden asunnottomuus näyttää laskevan. Tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asuvien suhteellinen osuus asunnottomista kasvaa. Tätä ilmiötä olisi hyvä tutkia lisää. Myös paperittomien asunnottomuudesta kaivataan lisätietoa.

Asunnottomuustiedot julkaistaan 5.3.2018, siihen asti tiedot ovat luottamuksellisia.

3. Ohjelman tilannekatsaus

Karppinen AUNE-ohjelmasta tarkasteli tilannekatsauksessa ohjelman tavoitteiden toteutumista keskeisten seurantatietoja kautta (rahoituksen toteutuminen, kaupunkikohtaiset seurantakyselyn tulokset, asiakaskohtaisen seurannan tulokset ja koordinaatioryhmän väliarvio). Kaupunkikohtaiset seurantatiedot vuodelta 2017 täydentyvät vielä, joten niiltä osin tiedot ovat vasta suuntaa antavia.

Rahoitus kehittämistyöhön ja koordinaatioon noin 14,5 M€ vuoden 2018 loppuun mennessä, tavoite 24 M€ rahoituksesta ohjelma-aikana on toteutumassa. Toistaiseksi merkittävin rahoittaja on ollut STEA. Rahoitus asuntojen hankintaan ja rakentamiseen noin 24 M€, tavoite 54 M€ rahoituksesta ohjelma-aikana ei ole toteutumassa. Erityisesti ARA investointiavustusta ei ole hyödynnetty suunnitellusti. Miten ARA investointiavustusta kyetään tehokkaammin hyödyntämään hajautetun asuntokannan rakentamiseen kohderyhmälle? Yksi vaihtoehto voisi olla kohdentaa kunnan vuokratilayhtiön rakennuttaman talon asunnoista 10-20 % kohderyhmälle ja hakea ko. asuntomäärälle investointiavustus tukiluokan 2 mukaan (25 %).

Kaupunkikohtaisen seurantakyselyn mukaan uusia asuntoja kohderyhmälle vuosina 2016-2017 saatiin lähes 1 000 kpl, tavoite noin 2 000 asuntoa on ohjelma-aikana saavutettavissa. Uusia ihmisiä ajautui vuoden 2017 aikana asunnottomaksi noin 3 700. Asumisneuvoja ohjelmakaupungeissa työskenteli noin 80 ja he estivät noin 3 000 hädän toteutumisen.

Asiakaskohtaisen seurannan mukaan asunnottomien asumispalvelujen asiakkaista lähes 80 % onnistui asumisessaan. Vuosien 2016-2017 aikana 190 asukkaan asuminen päättyi kuitenkin suunnittelemattomasti. Asumisen onnistumisen turvaamiseen asunnottomien asumispalveluissa tarvitaan uusia keinoja.

Koordinaatioryhmä nosti väliarviokeskustelussaan 6.2.2018 onnistumisina esiin mm. STEAn vahvan panostuksen asunnottomuustyöhön, lähes 40 erillishankkeen käynnistämisen, asumisneuvontatyön vahvistumisen, VK-hankkeen koulutustoiminnan, huoneistoturvavakuutuksen ja ennaltaehkäisevän

asunnottomuustyön strategisen ajattelun kehittymisen AKU-hankkeessa mukanaolevissa kaupungeissa. Vuosien 2018-2019 painopisteinä koordinaatioryhmä nosti esiin kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon lisäämisen, monialaisten liikkuvien tukimuotojen kehittämisen, asunnottomuustyön näkökulman vahvistamisen SOTE-uudistuksen valmistelussa, sekä asunnottomuustyön jatkoratkaisujen valmistelutyön toteuttamisen laajassa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa (Karppisen esitys on liite 1).

Keskustelussa nostettiin esiin mm.:

- tarve panostaa nuorten asunnottomuuden ehkäisyyn
- tarve selvittää tarkemmin paperittomien määrää ja asumistilannetta, sekä
- huomion kiinnittäminen hämäriin vuokramarkkinoihin erityisesti maahanmuuttajien asumiseen liittyen.

4. Sote uudistus ja asumisen tukeminen

Virva Juurikkala STM:stä esitteli sote-uudistuksen valmistelutilannetta. Jokainen sote-keskus tulee tarjoamaan terveydenhuollon palvelujen lisäksi sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta. Sitä antaa laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö ilman että syntyy sosiaalipalvelujen asiakkuutta. Sosiaalihuollon palvelut (esim. asumispalvelut) ovat liikelaitoksen vastuulla, joka vastaa myös palvelutarpeen arvioinnista ja asiakassuunnitelmasta. Liikelaitos tuo jalkautuen sosiaalihuollon osaamista sote-keskuksiin. Asiakkaan valinnanvapaus tulee lisääntymään.

Voimaanpanolain 22 § ehdotetaan säädettäväksi siitä, että kunta siirtää maakunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen liittyvät sopimukset, joita ovat mm. tietyt vuokrasopimukset. Tuetussa asumisessa on lähtökohtaisesti kyse palvelusta, joka annetaan asiakkaan kotiin siten, että itse asunto ei sisälly palveluun ja asukkaana on tarkoitus jatkaa normaalia asumista kyseisessä asunnossa palvelun jälkeen. Tällöin vuokrasopimus (vaikkakin sen osapuolena olisi kunta) ei ole järjestämiseen liittyvä sopimus, joka siirtyisi voimaanpanolain perusteella maakunnalle. Tuettua asumista järjestetään myös siten, että henkilö menee määrääjäksi tukiasuntoon asumaan ja saa sinne ohjausta ja tukea ja siirtyy sitten omaan asuntoon. Tällaisessa tilanteessa siis henkilön tuetun asumisen palveluun kuuluu myös asunto ja tähän liittyvä vuokrasopimus, jonka osapuolena kunta on, siirtyisi maakunnalle. Nämä tilanteet ovat kuitenkin asiakaskohtaisia ja ratkaisevaa sopimuksen siirtymisen kannalta ei ole vain se, saako asiakas tuetun asumisen palvelua, vaan ratkaisevaa on se, mikä on asiakkaan palvelun sisältö päätöksen mukaan eli kuuluuko henkilön palveluun asunto vai ei (Juurikkalan esitys on liite 2).

Keskustelussa nostettiin esille mm.:

- huoli siitä, että suunniteltu malli johtaa takaisin portaittaiseen malliin, josta asunnottomuustyössä on pyritty johdonmukaisesti eroon
- maakunnalla ei toimijana ole mandaattia vuokraustoimintaan
- mitkä ovat vaikeassa elämäntilanteessa olevan asiakkaan kompetenssit tehdä järkeviä valintoja?
- HYTE-kertoimiin asunnottomuus ja miksei myös häätöjen määrä

5. Näkökulmia asunto- ja asumisyksikkökannan edelleenvuokrauksen tulevaisuuteen

Mikko Hollmen ja Harri Lindqvist Maakuntien Tilakeskuksesta avasivat asumispalveluja koskevia näkemyksiä osana tilakeskuksen organisoimista. Valmistelu asumispalvelujen osalta on aloitettu 2/2018. STM yleislinjaus olemassa, tarkempi määrittely toimintatavoista kevään 2018 aikana. Tilakeskus pyrkii toimimaan joustavasti, maakunta päättää. Valmistelun aikana kuullaan maakuntia. Linjauksia tehdään ja tarkennetaan koko ajan ja muutoksia voi vielä tulla.

STM muistion 17.11.2017 (Sosiaalihuoltolain mukainen asumispalvelu/kunnilta maakunnille siirtyvät vuokrasopimukset STM/4819/2017) -> vuokrasopimus siirtyy kunnalta, jos ko. asunto on "osa" sosiaalihuollon palvelua. Ratkaisevaa on siis se, onko palvelu sidottu tiettyyn asuntoon tai asumisyksikköön eli palvelu tuotetaan vain siellä? Jos näin on, vuokrasopimus siirtyy. Palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen vuokrasopimukset siirtyvät maakunnille ja Tilakeskukselle. Maakunnan asiakkaille tilat vuokraa maakunta, ei Tilakeskus.

Vuokrasopimus ei siirry, jos sosiaalihuollon palvelu on tuettua asumista. Linjaus ei-siirtyvistä asunnoista perustuu mm. siihen, että tuetussa asumisessa:

- asiakkaan kotiin tuotettu sosiaalipalvelu ei vaadi erityisesti joko asiakkaalle tai palveluun soveltuvaa asuntoa
- palvelun tuottamisen päättyessä asiakas jatkaa samassa asunnossa
- palvelu voidaan tuottaa asiakkaan "omaan" asuntoon

Lisätietoa www.maakuntientilakeskus.fi, (Lindqvistin ja Hollmenin esitys on liite 3).

Keskustelussa nostettiin esiin mm.:

- hätämajoituksen järjestäminen; koska hätämajoituksen järjestäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä, tulee se siirtymään maakunnan tehtäväksi
- tarve käydä tarkentavaa keskustelua yksityiskohdista yhdessä STM ja Tilakeskuksen kanssa, koska joiltain osin toimijoiden näkemykset ovat vielä osittain ristiriitaisia
- toive säännöllisestä yhteydenpidosta asunnottomuustyön toimijoiden kanssa valmisteluprosessin edistyessä.

6. Muut asiat

Hanna Dhalmann ARasta kertoi lopuksi ASTA-hankkeesta. ARA myöntää vuonna 2018 avustusta vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemiseen liittyvään toimintaan. Avustus liittyy kolmivuotiseksi suunniteltuun Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemisen -kokeiluhankkeeseen. Hankkeeseen on varattu vuoden 2018 talousarviossa 1 M€:n siirtomääräraha, josta pääosa on tarkoitus käyttää avustuksiin. Avustusta voivat hakea kokeiluhankkeen osahankkeeseen ryhtyvät asunnottomuusohjelmissa mukana olleet kunnat ja kuntayhtymät sekä KUUMA-kunnat. Lisätietoa http://www.ara.fi/fi-FI/Lainat_ja_avustukset/Muut_avustukset/Avustus_vuokraasukkaiden_talousneuvontaan (Dhalmannin esitys on liite 4).

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään helmikuussa 2019. Ohjaus- ja yhteistyöryhmän viimeinen kokous on loppuvuodesta 2019. Tieto kokouspäivästä lähetetään hyvissä ajoin.

8. Kokouksen päättäminen

Kokouksen puheenjohtaja päätti kokouksen klo. 15.50.

Muistion kirjasi Jari Karppinen